

Міністерство освіти і науки України
Національний транспортний університет
Факультет Економіки та права
Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності»
для здобувачів:

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»

спеціалізація С1.01 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіко-правове забезпечення бізнесу»

КИЇВ – 2025

Міністерство освіти і науки України
Національний транспортний університет

Факультет Економіки та права

Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення дисципліни *«Вступ до спеціальності»*
для здобувачів:

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»

спеціалізація С1.01 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіко-правове забезпечення бізнесу»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Науково-методичної ради
Національного транспортного університету
«13» листопада 2025 р. № 11

Голова НМР, перший проректор, професор
_____ Олександр МЕЛЬНИЧЕНКО

КИЇВ – 2025

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів: рівень вищої освіти - перший (бакалаврський), галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)», спеціалізація С1.01 «Економіка», освітньо-професійна програма «Економіко-правове забезпечення бізнесу» / Національний транспортний університет; [Л.С. Козак, Н.М. Бондар, Г.Г. Гайдай, О.М. Дзюба]. - К. : НТУ, 2025 - 36 с.

Розробники:

кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри «Економіка» НТУ, Людмила Степанівна Козак

доктор економічних наук, професор кафедри «Економіка» НТУ, Наталія Миколаївна Бондар;

кандидат економічних наук, доцент кафедри «Економіка» НТУ, Ганна Григорівна Гайдай;

кандидат економічних наук, доцент кафедри «Економіка» НТУ, Оксана Миколаївна Дзюба

Рекомендовано методичною комісією факультету Економіка та право протокол від «10» жовтня 2025р. № 3

Голова методичної комісії _____ Наталія ГОРІДЬКО

© Козак Л.С.2025

© Бондар Н.М 2025

© Гайдай Г.Г.2025

© Дзюба О.М.2025

© Національний транспортний університет. 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ І ТЕМАМИ.....	8
3. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ДИСЦИПЛІНИ.....	14
4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ.....	17
5. САМОСТІЙНА РОБОТА ПО ТЕМАМ ДИСЦИПЛІНИ.....	27
6. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ.....	31
7. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	32
8. РОЗПОДІЛ МАКСИМАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	33
9. ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	34

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-професійної програми «Економіко-правове забезпечення бізнесу» підготовки здобувачів рівня вищої освіти першого бакалаврського спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка»).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засади організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, комплекс необхідних компетентностей та види професійної діяльності за фахом, загальні закони, принципи та тенденції розвитку економіки на макро- та мікрорівнях, механізми та інструментарій забезпечення розвитку національної економіки та економіки підприємств.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна вивчається на першому семестрі і є базовою для вивчення таких дисциплін, як: макроекономіка, мікроекономіка, національна економіка, економіка підприємства, економіка праці і соціальні трудові відносини, менеджмент, бухгалтерський облік і аудит.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Становлення та розвиток вищої освіти в Україні. Вища економічна освіта

Модуль 2. Закономірності розвитку економічної системи та особливості функціонування підприємства як первинної ланки господарства країни

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є адаптація здобувачів вищої освіти до особливостей студентського життя, ознайомлення їх з організацією навчального процесу і формами навчання у закладі вищої освіти, профілем обраної спеціальності та спеціалізації, перспективами майбутньої професійної діяльності, формування у здобувачів вищої освіти базових теоретичних знань щодо закономірностей функціонування економічної системи та її структурних елементів, з організації господарської діяльності на рівні підприємства, визначення ефективності господарської діяльності підприємства, здатності використання набутих знань з питань економічного розвитку в практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» є:

- Ознайомлення здобувачів вищої освіти першого курсу із системою вищої освіти в Україні;
- Ознайомлення здобувачів вищої освіти першого курсу із структурою Національного транспортного університету,
- Ознайомлення здобувачів вищої освіти першого курсу з організацією освітнього процесу в Національному транспортному університеті;
- Ознайомлення здобувачів вищої освіти першого курсу правами і обов'язками здобувачів вищої освіти;
- Ознайомлення здобувачів вищої освіти першого курсу із освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка»);
- Формування у здобувачів вищої освіти загальних уявлень про обраний фах;
- Розкриття основних передумов, актуальності і необхідності підготовки фахівців з економічної діяльності для сучасного бізнесу;
- Визначення функції, місця та ролі сучасних фахівців в області економічних відносин в процесах національного та міжнародного ринку;
- Формування у здобувачів вищої освіти розуміння загальних основ економічного життя суспільства, закономірностей становлення та розвитку економічної системи, взаємозв'язку її структурних елементів;
- Ознайомлення здобувачів освіти з методами економічних досліджень.
  - Формування у здобувачів освіти розуміння принципів організації ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки;
  - Формування у здобувачів освіти знань щодо функціонування ринку та його рушійних сил, необхідності державного регулювання ринку;
  - Формування у здобувачів освіти розуміння функціонування господарського комплексу країни, змісту державної структурної політики;
  - Ознайомлення здобувачів вищої освіти з законодавчим та нормативним регламентуванням господарської діяльності в Україні;
  - Формування у здобувачів вищої освіти розуміння порядку створення та функціонування підприємств та необхідних для цього ресурсів;
  - Формування у здобувачів вищої освіти розуміння необхідності свідомого ставлення до сплати податків та дотримання податкового законодавства;
  - Формування у здобувачів вищої освіти вміння виявляти чинники, що впливають на ефективність функціонування підприємств в умовах конкурентного середовища.

Згідно з вимогами освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності бакалавра з економіки підприємства:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ЗСК17. Здатність розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати управлінські рішення для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємств дорожньо-транспортного комплексу у відповідності з пріоритетами сталого розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми дисципліна «Вступ до спеціальності» забезпечує отримання наступних програмних результатів навчання:

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку

ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

ЗПРН28. Застосовувати сучасні механізми прийняття управлінських рішень з питань забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів міжнародних економічних відносин в рамках консолідації міжнародних та національних стратегій сталого розвитку.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ І ТЕМАМИ

Модуль 1 «СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ. ВИЩА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА»

Тема 1. Освітній простір України в контексті Болонського процесу

Короткий огляд історії розвитку вищої освіти. Функції університетів. Становлення вищої освіти в Україні.

Впровадження в Україні Болонського процесу в контексті формування зони європейської вищої освіти. Розвиток ініціатив Болонської декларації. Рівні застосування Болонського процесу. Європейський простір вищої освіти.

Законодавство України про освіту. Державна політика у сфері вищої освіти.

Базові елементи Європейської кредитно-трансферної (модульної) системи (ECTS): кредит ЄКТС, Результати навчання, Навантаження, Національна рамка кваліфікацій. Основні поняття, що використовуються в НРК. Відповідність кваліфікацій рівням Національної рамки кваліфікацій.

Види закладів вищої освіти України. Завдання закладів вищої освіти.

Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти. Документи про вищу освіту.

Тема 2. Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти

Освітній процес: сутність, принципи, регламентація, учасники. Поняття освітнього процесу. Мета та принципи організації освітнього процесу. Студентоцентризований підхід.

Рівні освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм. Освітня програма та її складові. Інформація, що міститься в освітній програмі. Стандарт вищої освіти.

Навчальні плани. Приклад навчального плану освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка). Структурні елементи фахової підготовки ОПП «Економіка підприємства». Види навчальних дисциплін: обов'язкові, вибіркові.

Графік навчального процесу. Робочий навчальний план.

Алгоритм вибору навчальних дисциплін студентами. Вибіркові дисципліни рівня освітньої програми. Каталог вибіркових дисциплін рівня факультету економіки та права. Вибіркові дисципліни (загальноуніверситетський рівень).

Форми освітнього процесу. Основні види навчання. Аудиторна та поза аудиторна самостійна робота. Індивідуальні завдання, елементи та вимоги до оформлення рефератів, есе, контрольних робіт, розрахунково-графічних робіт, курсових робіт, кваліфікаційної роботи.

Практична підготовка. Види практик.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Контрольні заходи. Критерії оцінювання.

Організаційна структура закладу вищої освіти. Характеристика органів управління університетом: Вчена рада, Науково-методична рада, ректорат, деканат, кафедри. Факультети і спеціальності.

Історія НТУ. Історія факультету економіки та права НТУ. Відомі випускники НТУ.

Можливості навчання і стажування за кордоном. Міжнародні програми для навчання студентів.

Організація науково-дослідної роботи в НТУ: конференції, олімпіади. Фахові наукові видання НТУ: вимоги до оформлення статей і порядок їх розміщення.

Бібліотека НТУ, її фонди. Правила користування бібліотекою НТУ. Система обслуговування на абонементних та в читальних залах.

Рекомендації по складанню бібліографічного опису документів та оформленню списків використаної літератури.

Електронні інформаційні ресурси бібліотеки. Електронний каталог: загальна характеристика, види пошуку інформації.

Етика поведінки викладачів і студентів. Академічна доброчесність.

Тема 3. Місце фахівця спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка) на ринку праці

Загальні відомості про професію економіста. Доступ до професії в Україні. Правові засади діяльності економістів. Економічна освіта та Національна рамка кваліфікацій. Забезпечення якості економічної освіти.

Категорії економістів.

Національний класифікатор України «Класифікатор професій» ДК 003:2010. Об'єкти класифікації та поняття в КП. Описання розділів класифікації професій в КП. Професії економіста у Національному класифікаторі України «Класифікатор професій» ДК 003:2010.

Додаткові вимоги для вузько спеціалізованої економічної професійної освіти.

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Кваліфікаційні характеристики посад керівників.

Приклад кваліфікаційної характеристики економіста з праці: посадові обов'язки, повинен знати, вимоги до кваліфікації. Посадова інструкція та її розроблення.

Підвищення кваліфікації працівників.

Охорона праці на підприємстві.

Вимоги роботодавців до фахівців з економіки. Кваліфікаційні характеристики випускників спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка).

Стандарт вищої освіти. Інтегральна компетентність. Загальні та спеціальні компетентності. Програмні результати навчання.

Модуль 2 «ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРВИННОЇ ЛАНКИ ГОСПОДАРСТВА КРАЇНИ»

Тема 4. Економіка та її значення в житті суспільства

Поняття економіки. Базові економічні категорії: потреби, ресурси. Обмеженість економічних ресурсів. Проблема вибору. Суб'єкти економічних відносин: домогосподарства, підприємства (фірми), держава. Виробництво, розподіл, обмін, споживання.

Економічні закони. Алгоритм дій раціонального вибору.

Становлення економічної науки. Політична економія, меркантилізм, фізіократія, англійська класична школа, маржіналізм, неокласична економія, кейнсіанство, неоконсерватизм, інституціоналізм.

Методи економічних досліджень: діалектика, аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукової абстракції, поєднання історичного та логічного, поєднання позитивного та нормативного аналізу, економіко-математичного моделювання, індексний метод, статистичного аналізу.

Функції економічної науки: методологічна, прогностична, практична, пізнавальна

Макроекономіка та мікроекономіка.

Виробничі ресурси та їхні різновиди: природні ресурси, капітальні ресурси, трудові ресурси, підприємницькі здібності.

Економічні блага. Гранична корисність благ.

Економічна ефективність: зміст та способи оцінювання. Показники ефективності.

Тема 5. Економічні системи. Економічний кругообіг

Поняття економічної системи. Суб'єкти економічної системи. Підсистеми економічної системи: продуктивні сили суспільства, виробничі економічні відносини, механізм господарювання. Головні економічні питання: що виробляти, як виробляти і для кого виробляти.

Принципи організації ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки.

Економічний кругообіг. Моделі ринкової економіки.

Тема 6: Ринок та його рушійні сили

Сутність ринку. Класифікація ринків: за об'єктами, за суб'єктами, за типом власника товару, за територіальною ознакою, за рівнем насичення товарами та послугами, за обсягом ринкових угод, за дотриманням чинного законодавства, за ступенем зрілості.

Функції ринку: інформаційна, розподільна, регулююча, стимулююча, інтегруюча, контролююча.

Передумови ефективного функціонування ринку.

Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна. Ринкова рівновага.

Поняття конкуренції. Класифікація видів конкуренції. Обмеження ринкової конкуренції та ринкового саморегулювання. Необхідність державного регулювання.

Конкурентне середовище.

Тема 7: Господарський комплекс країни

Господарський комплекс країни та його структура. Поняття господарського комплексу, галузей та видів економічної діяльності. Галузева структура господарства країни. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Показники, що характеризують зміну структури господарства країни: темп зростання обсягів виробництва, галузевий коефіцієнт випередження, питома вага окремої галузі в загальному обсязі виробництва.

Характеристика національного господарства. Взаємозв'язки між секторами національної економіки.

Зміст та напрямки структурної державної політики. Важелі державного стимулювання структурних перетворень в економіці.

Загальна характеристика галузей матеріального виробництва. Промисловість. Агропромисловий комплекс. Будівельний комплекс. Транспорт. Єдина транспортна система. Торгівля.

Тема 8: Підприємство як суб'єкт господарювання

Сутність та ознаки підприємства. Життєвий цикл підприємства. Місія та цілі підприємства. Завдання підприємства.

Класифікація підприємств: за метою та характером діяльності, за формою власності, за правовим статусом і формою господарювання, за національною належністю капіталу, за способом заснування та формування статутного капіталу, за галузево-функціональною належністю, за міжгалузевою структурою, за кількістю працюючих та обсягом доходу.

Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД).
Форми об'єднання підприємств.

Тема 9. Правові засади створення та функціонування підприємств в Україні

Загальна характеристика та основні елементи правового середовища створення та функціонування підприємств в Україні. Загальні принципи господарювання в Україні.

Господарське законодавство та його складові.

Статутні документи підприємства. Договори в діяльності підприємства.

Правове регулювання трудових відносин.

Податкове законодавство.

Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Тема 10: Економічні та фінансові ресурси підприємства

Поняття виробничо-комерційного (операційного) та фінансового циклів підприємства.

Структура та склад економічних ресурсів підприємства. Засоби праці. Основні засоби.

Нематеріальні ресурси. Об'єкти промислової власності. Об'єкти інтелектуальної власності. Інші нематеріальні ресурси.

Предмети праці. Склад та стадії кругообігу оборотних засобів.

Трудові ресурси. Персонал підприємства. Класифікація персоналу: за участю в основній діяльності підприємства; за характером виконуваних функцій.

Професійно-кваліфікаційна структура персоналу підприємства. Поняття професії, спеціальності та кваліфікації. Групи робітників за рівнем кваліфікації. Рівні кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців.

Майно підприємства.

Фінансові ресурси підприємства. Власні фінансові ресурси та їх формування. Формування статутного капіталу. Формування виручки підприємства та її розподіл. Резервний капітал.

Позикові фінансові ресурси.

3. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1 «СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ. ВИЩА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА»

Тема 1. Освітній простір України в контексті Болонського процесу

1. Короткий огляд історії розвитку вищої освіти
2. Впровадження в Україні Болонського процесу в контексті формування зони європейської вищої освіти
3. Базові елементи Європейської кредитно-трансферної (модульної) системи (ECTS)
4. Види закладів вищої освіти України
5. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти

Тема 2. Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти

1. Освітній процес: сутність, принципи, регламентація, учасники.
2. Організація освітнього процесу.
3. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.
4. Організаційна структура закладу вищої освіти. Характеристика органів управління університетом.
5. Правила роботи з бібліотечними фондами
6. Етика поведінки викладачів і студентів

Тема 3. Місце фахівця спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація «Економіка») на ринку праці

1. Загальні відомості про професію економіста
2. Професії економічного напрямку у Національному класифікаторі України «Класифікатор професій» ДК 003:2010
3. Охорона праці на підприємстві.
4. Вимоги роботодавців до фахівців з економіки. Кваліфікаційні характеристики випускників спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація «Економіка»).
5. Стандарт вищої освіти у забезпеченні якості підготовки фахівців з економіки. Інтегральна компетентність. Загальні та спеціальні компетентності. Програмні результати навчання.

Модуль 2 «ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРВИННОЇ ЛАНКИ ГОСПОДАРСТВА КРАЇНИ»

Тема 4. Економіка та її значення в житті суспільства

1. Поняття економіки та базових економічних категорій
2. Суб'єкти економічних відносин.
3. Фази економічної діяльності: виробництво, розподіл, обмін, споживання
4. Становлення економічної науки. Зародження та становлення економічної думки в Україні.
5. Методи економічних досліджень.
6. Макроекономіка та мікроекономіка.
7. Виробничі ресурси та їхні різновиди.
8. Економічні блага. Гранична корисність благ. Закон спадної граничної корисності. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.
9. Економічна ефективність.

Тема 5. Економічні системи. Економічний кругообіг

1. Економічна система та її суб'єкти
2. Підсистеми економічної системи
3. Головні економічні питання: що виробляти, як виробляти і для кого виробляти.
4. Принципи організації ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки.
5. Економічний кругообіг. Моделі ринкової економіки.

Тема 6: Ринок та його рушійні сили

1. Сутність ринку. Класифікація ринків.
2. Функції ринку: інформаційна, розподільна, регулююча, стимулююча, інтегруюча, контролююча.
3. Передумови ефективного функціонування ринку.
4. Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна. Ринкова рівновага.
5. Поняття конкуренції. Класифікація видів конкуренції.
6. Необхідність державного регулювання.
7. Конкурентне середовище.

Тема 7: Господарський комплекс країни

1. Господарський комплекс країни та його структура.
2. Показники, що характеризують зміну структури господарства країни: темп зростання обсягів виробництва, галузевий коефіцієнт випередження, питома вага окремої галузі в загальному обсязі виробництва.
3. Характеристика національного господарства. Взаємозв'язки між секторами національної економіки.
4. Зміст та напрямки структурної державної політики. Важелі державного стимулювання структурних перетворень в економіці.
5. Загальна характеристика галузей матеріального виробництва. Промисловість. Агропромисловий комплекс. Будівельний комплекс. Транспорт. Єдина транспортна система. Торгівля.

Тема 8: Підприємство як суб'єкт господарювання

1. Сутність та ознаки підприємства. Життєвий цикл підприємства. Місія та цілі підприємства. Завдання підприємства.
2. Класифікація підприємств: за метою та характером діяльності, за формою власності, за правовим статусом і формою господарювання, за національною належністю капіталу, за способом заснування та формування статутного капіталу, за галузево-функціональною належністю, за міжгалузевою структурою, за кількістю працюючих та обсягом доходу.
3. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД).
4. Форми об'єднання підприємств.

Тема 9. Правові засади створення та функціонування підприємств в Україні

Основні елементи правового середовища створення та функціонування підприємств в Україні.

Загальні принципи господарювання в Україні.

Принципи підприємництва

Господарське законодавство та його складові.

Податкове законодавство.

Податковий кодекс України.

Правові засади зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Правові засади діяльності транснаціональних компаній.

Тема 10: Економічні та фінансові ресурси підприємства

1. Поняття виробничо-комерційного (операційного) та фінансового циклів підприємства.
2. Структура та склад економічних ресурсів підприємства. Засоби праці.
Предмети праці. Трудові ресурси.
3. Персонал підприємства. Класифікація персоналу.
4. Професійно-кваліфікаційна структура персоналу підприємства. Поняття професії, спеціальності та кваліфікації. Групи робітників за рівнем кваліфікації. Рівні кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців.
5. Майно підприємства.
6. Фінансові ресурси підприємства. Власні та позикові фінансові ресурси.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Завдання до практичних занять з теми 1 «Освітній простір України в контексті Болонського процесу»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Європейська історія розвитку вищої освіти
2. Становлення вищої освіти в Україні. Заклади вищої освіти та видатні українські освітяни.
3. Державна політика України у сфері вищої освіти
4. Європейська кредитно-трансферна (модульна) система (ECTS). Її значення для інтернаціоналізації вищої освіти в Україні
5. Національна рамка кваліфікацій та її значення для міжнародного визнання документів про освіту
6. Вища освіта за кордоном (представлення та обговорення підготовлених здобувачами освіти презентацій)

Завдання 2. Написати есе на тему «Як я бачу свою професійну діяльність у майбутньому: необхідні знання та компетентності»

4.2 Завдання до практичних занять з теми 2 «Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Сутність та принципи освітнього процесу.
2. Учасники освітнього процесу: права і обов'язки
3. Організація освітнього процесу в НТУ
4. Рівні освітніх програм. Місце стандартів вищої освіти в розробленні освітніх програм.
5. Навчальний план освітньої програми та його структура.
6. Обов'язкові та вибіркові дисципліни. Порядок вибору здобувачами вищої освіти вибіркового дисциплін
7. Графік навчального процесу у плануванні навчання
8. Основні види навчання в університеті.
9. Практична підготовка здобувачів освіти в університеті.
10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.
11. Органи управління університетом: Вчена рада, Науково-методична рада, ректорат, деканат, кафедри. Факультети і спеціальності.
12. Історія НТУ. Історія факультету економіки та права НТУ. Відомі випускники НТУ
13. Міжнародні програми для навчання студентів
14. Організація науково-дослідної роботи в НТУ: конференції, олімпіади.
15. Фахові наукові видання НТУ: вимоги до оформлення статей і порядок їх розміщення
16. Бібліотека НТУ, її фонди. Правила користування бібліотекою НТУ
17. Етика поведінки викладачів і студентів

Завдання 2. Ділова гра 1. Оформлення списку літератури за ДСТУ 7.1:2006

Методичні вказівки:

Здобувач освіти повинен самостійно добрати по два джерела, що можуть розглядатися як:

- Книга одного автора
- Книга двох або трьох авторів
- Книга чотирьох і більше авторів
- Книга без зазначення автора (з редактором тощо)
- Стаття в журналі
- Стаття в газеті
- Сайт

- Закон, нормативний акт
- Стандарт

Необхідно систематизувати зазначені джерела і оформити їх у список літератури за ДСТУ 7.1:2006.

Довідкові та допоміжні матеріали:

Під час роботи можна користуватися прикладами оформлення літератури за ДСТУ 7.1:2006: <https://izmail.maup.com.ua/biblioteka/akademichna-dobrochesnist2/dstu-7.1-2006-vak/prikladi-oformlennya-posilan-dstu-gost-7.1-2006>

4.3 Завдання до практичних занять з теми 3 «Місце фахівця спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка») на ринку праці»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Хто може працювати на посаді економіста
2. Категорії посад економістів
3. Професії економіста у Національному класифікаторі України «Класифікатор професій» ДК 003:2010
4. Додаткові вимоги для вузько спеціалізованої економічної професійної освіти
5. Використання Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у формуванні персоналу підприємства.
6. Форми підвищення кваліфікації персоналу
7. Охорона праці як складова соціальної відповідальності підприємства

Завдання 2. Ділова гра 2. Розроблення посадової інструкції економіста на посаді .....

Методичні вказівки:

Робота може виконуватися групою студентів або самостійно одним студентом.

Роботу оформити у вигляді презентації. На Титульному листі навести інформацію: Назва ділової гри, виконавці (виконавець).

Зміст роботи

1. Загальна характеристика (опис) підприємства (умовного): вид економічної діяльності, розмір підприємства, місце економічного відділу

(управління, департаменту або просто посади) в організаційній структурі підприємства.

2. Види економічної роботи на підприємстві; посади економістів, які відповідають за ці види роботи, їх підпорядкування

3. Коротка посадова інструкція посади економіста (один студент описує одну посаду)

Довідкові та допоміжні матеріали:

1. Національний класифікатор України, "Класифікатор професій», затверджений і уведений у дію Наказом Держспоживстандарту України 28.07.2010 № 327. (КЛАСИФІКАТОР ПРОФЕСІЙ ДК 003:2010) (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>)

2. ДОВІДНИК кваліфікаційних характеристик професій працівників. ВИПУСК 1. Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності. (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336203-04#Text>)

3. НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДК 009:2010. (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>)

4.4 Завдання до практичних занять з теми 4 « Економіка та її значення в житті суспільства »

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Базові економічні категорії: потреби, ресурси.
2. Суб'єкти економічних відносин: домогосподарства, підприємства (фірми), держава.
3. Алгоритм дій раціонального вибору
4. Становлення економічної науки.
5. Зародження та становлення економічної думки в Україні (представлення та обговорення презентацій, підготовлених здобувачами освіти)
6. Методи економічних досліджень як інструмент пізнання рівня розвитку суспільства.
7. Функції економічної науки.
8. Виробничі ресурси: природні ресурси, капітальні ресурси, трудові ресурси, підприємницькі здібності.
9. Економічні блага та їх гранична корисність.
10. Як виміряти ефективність економічної діяльності.

Завдання 2. Практичні завдання.

2.1. Підприємець для виробництва продукції витратив матеріальні ресурси вартістю 500 г.о.. Вартість спожитої праці на виробництво продукції склала 150 г.о. Виготовлену продукції підприємець продав за 800 г.о. Обчислити ефект (прибуток), ефективність та прибутковість виробництва для підприємця.

2.2 Бригада з 8 робітників виконала завдання з виробітку 240 одиниць продукції за день. Після вдосконалення технології виробництва цю ж кількість продукції виготовила бригада з 6 працівників. Як змінилась ефективність виробництва?

2.3 На підставі даних таблиці побудувати графік залежності рівня витрат від обсягів виробництва з уведенням додаткових виробничих потужностей. Вказати, із залученням якої за порядковим номером виробничої потужності спостерігається зменшення граничної продуктивності та зростання витрат.

Кількість одиниць обладнання	Граничні витрати, грн (МС)	Обсяги виробництва, одиниці (Q)
1	8	4
2	7	5
3	6	6
4	8	10
5	11	12

4.5 Завдання до практичних занять з теми 5 «Економічні системи. Економічний кругообіг»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Економічна система та її суб'єкти.
2. Підсистеми економічної системи: продуктивні сили суспільства, виробничі економічні відносини, механізм господарювання.
3. Головні економічні питання: що виробляти, як виробляти і для кого виробляти.
4. Принципи організації ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки.
5. Кругообіг ресурсів, продуктів і доходів у ринковій економіці.
6. Моделі ринкової економіки (представлення та обговорення презентацій, підготовлених здобувачами освіти)

Завдання 2. Заповнити таблицю.

Економічні системи	Переваги (можливості)	Недоліки (обмеження)
Ринкова		
Планова (командна)		

4.6 Завдання до практичних занять з теми 6 «Ринок та його рушійні сили»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Сутність ринку. Види ринків.
2. Функції ринку: інформаційна, розподільна, регулююча, стимулююча, інтегруюча, контролююча.
3. Передумови ефективного функціонування ринку.
4. Вирішення основних питань економіки в натуральному та ринковому господарствах
5. Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна.
6. Поняття ринкової рівноваги.
7. Поняття конкуренції. Класифікація видів конкуренції.
8. Обмеження ринкової конкуренції та ринкового саморегулювання. Необхідність державного регулювання.
9. Конкурентне середовище.

Завдання 2. Практичні завдання.

2.1 На підставі даних таблиці визначити, чи є ринок монополізованим.

Підприємство на ринку	Обсяги продажу (млн. грн)
Перше	1200
Друге	800
Третє	750
Четверте	740
П'яте	700
Шосте	300
Сьоме	250

2.2 За даними таблиці визначити надлишки та дефіцити товару на ринку, побудувати графік рівноважної ціни та показати на графіку ціни, за якою буде спостерігатися надлишок товарів та ціни, за яких буде мати місце дефіцит товарів.

Ціна за одиницю товару, грн	Обсяг пропозиції товару за місяць, кількість	Обсяг попиту на товар за місяць, кількість	Надлишок пропозиції (+), дефіцит пропозиції (-) товару, кількість
250	32	10	
200	30	15	
150	25	25	
100	15	40	
50	0	60	

2.3 Ділова гра 3. Конкурентне середовище ринку (виду послуги або товару) в (назва країни).

Методичні вказівки:

Робота може виконуватися групою з двох-трьох здобувачів або одним здобувачем.

Здобувач освіти повинен самостійно обрати компанію на вітчизняному або світовому ринку. Знайти двох найбільш близьких до цієї компанії конкурентів. Дослідити аспекти конкуренції для : асортимент продукції (послуг), географічний ринок, цінова політика, способи просування продукції (послуг) на ринку.

Результати дослідження представити у вигляді презентації.

Довідкові та допоміжні матеріали:

Інформацію про компанії можна отримати з сайтів:

<https://smida.gov.ua/>

<https://finance.yahoo.com/markets/stocks/most-active/>,

<https://finance.yahoo.com/markets/private-companies/>

<https://www.marketscreener.com/>

4.7 Завдання до практичних занять з теми 7 «Господарський комплекс країни»

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Господарський комплекс країни та його структура. Чи відрізняється господарський комплекс в різних країнах.
2. Характеристика національного господарства. Взаємозв'язки між секторами національної економіки.
3. Зміст та напрямки структурної державної політики.

4. Важелі державного стимулювання структурних перетворень в економіці.

5. Загальна характеристика галузей матеріального виробництва. Промисловість. Агропромисловий комплекс. Будівельний комплекс. Транспорт. Єдина транспортна система. Торгівля.

Завдання 2. Практичні завдання.

2.1 За даними таблиці визначити:

- а) галузеву структуру сфери матеріального виробництва;
- б) темпи зростання обсягу виробництва за окремими галузями та у сфері матеріального виробництва в цілому;
- в) галузеві коефіцієнти випередження.

Галузі виробничої сфери економіки	Випуск продукції (млн. грн.)	
	Базовий рік	Звітний рік
Усі галузі виробничої сфери	180 797	248 934
У т.ч.: промисловість	128 516	175 532
будівництво	11 335	14 426
сільське господарство	37 683	54 356
інші галузі	3 263	4 620

2.2 За даними наведеної вище таблиці визначити очікувану галузеву структуру виробничої сфери економіки на кінець 2001 року, якщо темпи зростання обсягів виробництва не змінюватимуться.

2.3. Допоможіть аналітику відновити втрачені дані, виходячи з інформації, представлені у таблиці.

Галузі	Обсяг випуску продукції, млн грн.		Темпи зростання, %	Коефіцієнт випередження	Галузева структура, %	
	Базовий рік	Звітний рік			Базовий рік	Звітний рік
А	70					
Б		125			35,5	
В		138				42
У цілому	280	329		-	100	100

4.8 Завдання до практичних занять з теми 8 « Підприємство як суб'єкт господарювання »

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Сутність та ознаки підприємства. Життєвий цикл підприємства. Місія та цілі підприємства. Завдання підприємства.
2. Класифікація підприємств: за метою та характером діяльності, за формою власності, за правовим статусом і формою господарювання, за національною належністю капіталу, за способом заснування та формування статутного капіталу, за галузево-функціональною належністю, за міжгалузевою структурою, за кількістю працюючих та обсягом доходу.
3. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД).
4. Форми об'єднання підприємств.
5. Правові засади функціонування підприємств в Україні. Загальні принципи господарювання в Україні.
6. Господарське законодавство та його складові. Податкове законодавство. Податковий кодекс України.

Завдання 2. Ділова гра 4. Розробити статут ТОВ. Студенти самі обирають вид діяльності ТОВ і розробляють відповідний статут.

Зразок модельного статуту ТОВ (є у переліку доданих файлів)

Довідкові та допоміжні матеріали:

Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю.
[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-%D0%BF#n37>

4.9 Завдання до практичних занять з теми 9 « Правові засади створення та функціонування підприємств в Україні »

Завдання 1. Ділова гра 5. Ділова гра: Розроблення господарського договору

Студенти обирають будь який напрям підприємницької діяльності і відповідно до нього розробляють договір з надання відповідних послуг (виконання робіт). Робота виконується групами по 2-3 особи.

Робота подається у вигляді презентації.

План роботи

1. Характеристика виду підприємницької діяльності умовного підприємства

2. Характеристика середовища діяльності (постачальників, покупців, послуг, що споживаються або надаються) умовного підприємства

3. Перелік законодавчих актів, які регулюють відповідну підприємницьку діяльність

4. Господарський договір на надання послуг (виконання робіт)

Довідкові та допоміжні матеріали:

Допоміжне джерело інформації із зразками договорів:

<https://zrazok.com/>

4.10 Завдання до практичних занять з теми 10 « Економічні та фінансові ресурси підприємств »

Завдання 1. Обговорення питань:

1. Поняття виробничо-комерційного (операційного) та фінансового циклів підприємства.

2. Структура та склад економічних ресурсів підприємства. Засоби праці.

3. Предмети праці. Трудові ресурси.

4. Персонал підприємства. Класифікація персоналу.

5. Професійно-кваліфікаційна структура персоналу підприємства. Поняття професії, спеціальності та кваліфікації. Групи робітників за рівнем кваліфікації. Рівні кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців.

6. Майно підприємства.

7. Фінансові ресурси підприємства. Власні та позикові фінансові ресурси.

Завдання 2. Ділова гра 6 «Мій майбутній бізнес». Розробити проект майбутнього бізнесу.

Методичні вказівки.

Робота може виконуватися групою студентів або одноосібно.

Здобувачі освіти презентують, яким чином буде функціонувати підприємство за обраним на їх розсуд видом економічної діяльності. Необхідно вказати: ціль та місію підприємства, організаційно-правову форму та необхідні установчі документи, необхідні економічні ресурси (основні засоби, оборотні активи, нематеріальні ресурси), професійний і кваліфікаційний склад персоналу, необхідність отримання ліцензії на вид діяльності, які податки потрібно буде сплачувати, в яких випадках підприємству буде необхідно звертатися за позиками до банку.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА ПО ТЕМАМ ДИСЦИПЛІНИ

5.1 Завдання до самостійної роботи з теми 1 « Освітній простір України в контексті Болонського процесу »

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Болонський процес, Європейський простір вищої освіти, Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (кредит ЄКТС), результати навчання, навантаження, Національна рамка кваліфікацій, відповідальність і автономія, знання, рівень НРК, компетентність, комунікація, освітня кваліфікація, професійна кваліфікація, уміння/навички, університет, академія, інститут, коледж, молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії,

Завдання 2. Підготувати доповідь та презентацію на тему «Вища освіта в (назва країні). Здобувач освіти обирає країну на свій розсуд.

5.2 Завдання до самостійної роботи з теми 2 « Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти »

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Освітній процес, студентоцентрований підхід, освітня програма, стандарт вищої освіти, навчальний план, форми освітнього процесу, лекція, практичне заняття, лабораторне заняття, семінарське заняття, індивідуальне навчальне заняття, консультація, самостійна робота, реферат, есе, розрахунково-графічна робота, курсова робота (проект), кваліфікаційна робота, практична підготовка, контрольний захід, атестація.

5.3 Завдання до самостійної роботи з теми 3 «Місце фахівця спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація Економіка») на ринку праці»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Економіст, Економічна освіта, Система забезпечення якості освіти, Класифікатор професій, робота, кваліфікація, професія, довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, посадова інструкція,

охорона праці, інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності, програмні результати навчання.

5.4 Завдання до самостійної роботи з теми 4 «Економіка та її значення в житті суспільства»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Економіка, потреби, ресурси, виробництво, розподіл, обмін, споживання, діалектика, аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукова абстракція, поєднання історичного та логічного, поєднання позитивного та нормативного аналізу, економіко-математичне моделювання, індексний метод, статистичний аналіз, макроекономіка, мікроекономіка, природні ресурси, капітальні ресурси, трудові ресурси, підприємницькі здібності, економічне благо, продуктивність факторів виробництва, економічна ефективність.

5.5 Завдання до самостійної роботи з теми 5 «Економічні системи. Економічний кругообіг»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Економічна система, суб'єкти економічної системи, продуктивні сили суспільства, виробничі економічні відносини, механізм господарювання, моделі

5.6 Завдання до самостійної роботи з теми 6 «Ринок та його рушійні сили»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Ринок, попит, пропозиція, ціна, ринкова ціна, ринкова рівновага, конкуренція, державне регулювання конкуренції, конкурентне середовище.

Завдання 2. Підготувати презентацію на тему «Національна модель ринкової економіки (за вибором: американська, скандинавська, саксонська, японська, слов'янська)»

5.7 Завдання до самостійної роботи з теми 7 «Господарський комплекс країни»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Господарський комплекс, галузь, вид економічної діяльності, матеріальне виробництво, нематеріальне виробництво, сектор національної економіки, структурна державна політика, важелі державного стимулювання структурних перетворень в економіці, транспорт, транспортна інфраструктура, промисловість, агропромисловий комплекс, будівельний комплекс, торгівля.

5.8 Завдання до самостійної роботи з теми 8 «Підприємство як суб'єкт господарювання»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Підприємство, місія підприємства, цілі підприємства, Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД), акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, унітарне підприємство, корпоративне підприємство, мікропідприємство, мале підприємство, велике підприємство, об'єднання підприємств, асоціація, корпорація, консорціум, концерн, картель, синдикат, трест, холдингова компанія, фінансово-промислова група Господарський кодекс України, ліцензування, податки, платники податку, інвестиції, суб'єкти інвестиційної діяльності, об'єкти інвестиційної діяльності, інвестори, мито, підприємництво, ліцензія, установчі документи підприємства, трудовий колектив, колективний договір, майно підприємства, джерела формування майна підприємства, операційна діяльність підприємства, інвестиційна діяльність підприємства, фінансова діяльність підприємства.

Завдання 2. Підготувати есе та презентацію на одне із запропонованих питань з теми «Підприємство як суб'єкт господарювання»:

Питання для написання есе

1. Одноосібні підприємства, їх сильні та слабкі сторони. Сфери діяльності одноосібних підприємств. Приклади компаній
2. Товариства з обмеженою відповідальністю, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній
3. Публічні акціонерні товариства, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
4. Приватні акціонерні товариства, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
5. Корпорації, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
6. Асоціації, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.

7. Консорціуми, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
8. Концерни, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
9. Картелі, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
10. Синдикати, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
11. Трести, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
12. Холдингові компанії, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
13. Фінансово-промислові групи, їх сильні та слабкі сторони. Приклади компаній.
14. Великі, середні, малі та мікропідприємства в Україні. Приклади компаній.
15. Сутність підприємництва. Принципи підприємництва. Суб'єкти підприємництва. Обмеження підприємницької діяльності.
16. Як розпочати підприємницьку діяльність в Україні.
17. Виробнича підприємницька діяльність та її форми
18. Посередницька підприємницька діяльність
19. Підприємництво у сфері надання фінансових послуг
20. Типи професійної підприємницької діяльності та їх особливості
21. Місце і роль малого бізнесу в умовах ринку
22. Сутність і основні параметри підприємницького середовища
23. Підприємницька ідея, її джерел та методи пошуку
24. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі
25. Загальна характеристика інвестиційної діяльності підприємства
26. Роль і значення підприємництва в структурі ринкової економіки

5.9 Завдання до самостійної роботи з теми 10 «Економічні та фінансові ресурси підприємства»

Завдання 1. Скласти словник термінів:

Економічні ресурси підприємства, основні засоби, нематеріальні ресурси, об'єкти промислової власності, об'єкти інтелектуальної власності, трудові ресурси, персонал підприємства, професія, спеціальність, кваліфікація, статутний капітал, позиковий капітал, дохід (виручка), витрати, прибуток, банківський кредит, принципи банківського кредитування.

Завдання 2. Підготувати доповідь та презентацію про один з видів економічних ресурсів підприємства. Пропоновані теми доповідей:

1. Характеристика персоналу автотранспортного підприємства, кваліфікаційні вимоги до нього

2. Характеристика персоналу торгівельного підприємства, кваліфікаційні вимоги до нього
3. Характеристика персоналу аеропорту, кваліфікаційні вимоги до нього
4. Характеристика персоналу СТО, кваліфікаційні вимоги до нього
5. Характеристика персоналу логістичної компанії, кваліфікаційні вимоги до нього
6. Характеристика персоналу туристичного оператора, кваліфікаційні вимоги до нього
7. Характеристика персоналу морського порту, кваліфікаційні вимоги до нього
8. Характеристика персоналу залізничного транспорту, кваліфікаційні вимоги до нього
9. Характеристика основних фондів автотранспортного підприємства
10. Характеристика основних фондів авіаційного підприємства
11. Характеристика основних фондів залізничного транспорту
12. Характеристика основних фондів річкового транспорту
13. Характеристика основних засобів морського транспорту
14. Характеристика оборотних засобів автотранспортного підприємства
15. Характеристика оборотних засобів торгівельного підприємства
16. Характеристика оборотних засобів залізничного транспорту
17. Характеристика оборотних засобів річкового транспорту
18. Довгострокові кредити банку: цілі, умови отримання, порядок оформлення
19. Короткострокові кредити банку: цілі, умови отримання, порядок оформлення
20. Фінансовий ринок: сутність, склад, учасники
21. Центральний банк країни, його місце у фінансовій системі та функції

6. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Сучасний підхід до викладання навчальної дисципліни: активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Для підвищення зацікавленості здобувачів освіти до навчання та формування їх навичок аналітичного мислення використовуються інноваційні методи викладання, зокрема: лекції з акцентом на актуальних питаннях сьогодення, дискусії, презентації та ділові ігри.

Лекції з акцентом на актуальних питаннях сьогодення. Метою таких лекцій є розвиток логічного та критичного мислення здобувачів освіти. Зміст таких лекцій передбачає логічний зв'язок теоретичних питань з їх розвитком для вирішення проблем сьогодення. Лектор інтегрує теоретичні і практичні аспекти економічної науки та пропонує здобувачам освіти питання для самостійних роздумів, висловлення ними власних думок.

Дискусії дозволяють здобувачам освіти набути досвіду формулювання та обстоювання власної думи, ведення діалогу та вміння приймати точку зору інших.

Підготовка презентацій та доповідей до них дозволяє здобувачам освіти розвинути такі навички пізнання, як аналіз, синтез, абстрагування, систематизація та узагальнення, вміння пошуку та систематизації інформації.

Проведення ділових ігор дозволяє здобувачам освіти швидше адаптуватися до завдань, пов'язаних з майбутньою професією економіста, усвідомити необхідність відповідального ставлення до накопичення знань, навичок та вмінь під час навчання в університеті, що дозволить, у підсумку, отримати ними передбачені стандартом вищої освіти необхідних компетентностей та програмних результатів навчання.

Загальний ефект. Запровадження цих методів сприяє формуванню у здобувачів освіти системного мислення, вмінь аналізувати, синтезувати та узагальнювати інформацію, а також розвиває навички самостійного пошуку рішень.

7. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Система контролю знань здобувачів освіти містить такі заходи: поточний контроль та підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань здобувачів освіти проводиться у наступних формах:

- оцінювання знань під час практичних занять;
- проведення проміжного контролю;
- проведення поточного модульного контролю;
- проведення підсумкового письмового іспиту у вигляді тестування.

Оцінювання знань здобувача освіти під час практичних занять має на меті перевірку рівня його підготовленості до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є: систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного

матеріалу дисципліни; відвідування занять; виконання завдань для самостійного опрацювання; рівень виконання модульних завдань.

Максимальна кількість набраних протягом семестру балів становить 60, на заліку максимальна кількість балів становить 40 балів.

Оцінювання знань проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології вирішення проблеми; ступінь засвоєння практичного матеріалу; ознайомлення з рекомендованою та додатковою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні задач; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється відповідності виконаного завдання або усної відповіді всім зазначеним критеріям якості, а також самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу).

Загальна оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума модульних оцінок та оцінки за результатами підсумкового письмового іспиту за 100-бальною системою

Залікове завдання оцінюється відповідно до спеціалізовано- професійних компетентностей, які мають бути сформовані під час вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності».

8. РОЗПОДІЛ МАКСИМАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контроль протягом семестру										Підсумковий контроль	Сума балів
Модуль 1			Модуль 2								
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	залік	
Для денної форми здобуття вищої освіти:										40	100
активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування чи під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 1; Усього можлива кількість - 10											
поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 1; Усього можлива кількість - 10											
виконання завдань для самостійної роботи – 2; Усього можлива кількість - 20											
модульна контрольна робота № 1 – 10											
модульна контрольна робота № 2 – 10											

Здобувач освіти отримує допуск до підсумкового контролю за умови, що за усіма формами контролю він набрав не менш 25 балів

9. ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

9.1. Рекомендована література

Базова

1. Про вищу освіту. [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № № 1556-VII: станом на 01.06.2025 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 18.08.25)
2. Про освіту. [Електронний ресурс] : Закон України від 05.09.2017 № № 2145-VIII станом на 01.06.2025. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 18.08.2025)
3. Бервено О. В. Вступ до спеціальності: конспект лекцій / О. В. Бервено, А. О. Москвіна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 87 с.
4. Дорогань-Писаренко Л. Університетська освіта: навч. посіб. / Дорогань-Писаренко Л., Безкровний О., Лега О., Песцова-Світалка О. Полтава: ПДАА, 2020. 142 с.
5. Економіка і підприємництво : підручник / [П. П. Гаврилко та ін.] ; Держ. торг.-екон. ун-т, Ужгород. торг.-екон. ін-т. - Львів : Ужгород. торг.-екон. ін-т Держ. торг.-екон. ун-ту, 2025. - 191 с.
6. Менів Я.О. Особливості правового забезпечення діяльності господарських організацій великого бізнесу в Україні: монографія / Я. О. Менів. - Харків : Право, 2021. - 199 с.
7. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584.)
8. Національна рамка кваліфікацій
9. Національний класифікатор України «Класифікатор професій» ДК 003:2010. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики 28.07.2010 № 327.
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка». Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244.

11. Організація власного бізнесу: навч. посіб. / [Є. Ткач та ін.] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : ЧНУ : Рута, 2023. - 263 с. :
12. Петрова І.А. Правовий та економічний захист малого та середнього бізнесу : [посібник] / І. А. Петрова, В. А. Фурса ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : НікаНова, 2021. - 241 с.
13. Університетська освіта : навч. посіб. / Дорогань-Писаренко Людмила [та ін.]. - Полтава : ПДАА, 2020. - 142 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 138-141. - 300 прим.
14. Університетська освіта в Україні: навч. посіб. для інозем. студентів / А. Л. Хрипунова [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Друкарня Мадрид, 2021. - 237 с. : іл., табл. - Бібліогр.: с. 235-237.
15. Федоренко М. М. Основи економіки бізнесу: навч. посіб. / М. М. Федоренко, А. В. Артьомова ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків : ХАІ, 2024. - 255 с.
16. Цифрова економіка та електронний бізнес: окремі проблеми правового регулювання: зб. наук. праць / [О. М. Вінник та ін.] ; за заг. ред. О. М. Вінник ; НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. - Київ : НДІ ППіП ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. - 151 с.

Додаткова

17. Вища освіта в Україні та за кордоном: підходи, методи, виклики та здобутки: колект. монографія : у 3 т. / за ред. О.М. Камінської, Г. О. Колесник ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, [20--] . Т. 3 / [Г. І. Залуцька та ін.]. - 2021. - 99 с. :
18. Вища освіта різних країн світу : монографія / [за наук. ред. О. І. Шапран] ; Держ. ВНЗ "Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди". - Переяслав : Домбровська Я. М. [вид.], 2020. - 487 с.
19. Вища освіта України в контексті цивілізаційних змін та викликів: стан, проблеми, перспективи розвитку: колект. монографія / [Калінічева Г. І. та ін.] ; за заг. ред. Г. І. Калінічевої ; Закл. вищ. освіти "Міжнар. наук.-техн. ун-т ім. акад. Юрія Бугая", Каф. ЮНЕСКО "Інформ.-комунікац. технології в освіті". - Київ : Фенікс, 2020. - 399 с.
20. Дьюар К. Досконалість керівника. Шість способів мислення, які відрізняють найкращих лідерів від решти / Керолін Дьюар, Скотт Келлер, Вікрам Малготра ; [пер. з англ. О. Туркало]. - Харків : Фоліо, 2024. - 350, [1] с.

- 21.Європейська вища освіта в реаліях виміру змін і досягнень : монографія = European higher education in the realities of the dimension of changes and achievements : monograph / [Шапран О. І. та ін. ; за наук. ред О. І. Шапран] ; Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. - Переяслав : Домбровський Я. М. [вид.], 2024. - 451 с
- 22.Жуков С.А. Основи економіки та підприємництва : навч. посіб. / С. А. Жуков ; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". - Ужгород : Говерла, 2021. - 398 с.
- 23.Загірняк Д. М. Вища освіта України: прагматизм фінансово-економічного розвитку: монографія / Д. М. Загірняк. - Харків : Друкарня Мадрид, 2018. - 531 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 398-430. - 300 прим.
- 24.Заграва Е. Як країни підіймали свої економіки, причини успіхів і невдач, або Політекономія бунтів / Ернст Заграва. - Київ : АДЕФ-Україна, 2025. - 371 с.
- 25.Збарський М.П. Основи економіки фірми : навч. посіб. / В. К. Збарський, М. П. Талавиря, Л. В. Ярема ; [за ред. проф. В. К. Збарського]. - Київ ; Ніжин : Лисенко М. М. [вид.], 2016. - 573 с.
- 26.Касьяненко Л.М. Економічна теорія : навч. посіб. для студентів ВЗО. Київ: ЦНП, 2019. 224 с.
- 27.Колух В. В. Вища освіта і молодіжна політика. Терміни та словник інституцій Європейського Союзу: навч. посіб. / В. В. Колух, Є. О. Романенко. - Київ : Ліра-К, 2023. - 171 с.
- 28.Кравцов О.О. Основи економічної теорії : навч. посіб. / О. О. Кравцов ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. - Кривий Ріг : Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського ; Prague : Oktan Print, 2023. - 355 с.
- 29.Лі Е. Найкоротша історія економіки / Ендрю Лі ; пер. з англ. Катерина П'явка. - Київ : Лабораторія, 2024. - 198 с.
- 30.Лопушняк Г. С. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку : монографія / Г. С. Лопушняк, Х. В. Рибчанська ; Держ. НДІ інформатизації та моделювання економіки. - Львів : Ліга Прес, 2018. - 282 с.
- 31.Мосьпан Н. В. Вища освіта та ринок праці Європейського Союзу: тенденції взаємодії : монографія / Мосьпан Н. В. ; за ред. дійсн. члена (акад.) НАПН України, д-ра пед. наук, проф. С. О. Сисоєвої. - Київ : Едельвейс, 2018. - 392 с. :
- 32.Рачинська Г. Економіка підприємств : навч. посіб. / Г. Рачинська, Г. Копець ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Растр-7, 2024. - 227 с.
- 33.Середіна І. А. Формування підприємницької компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства у процесі фахової підготовки : метод.

- посіб. / І. А. Середіна ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф. освіти НАПН України. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Київ : Вид-во Людмила, 2023. - 131 с.
34. Ситник Й. С. Економіка підприємства : практикум / Й. С. Ситник, Г. М. Бойківська, С. Й. Гончар ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Растр-7, 2024. - 162 с
35. Філатов В. М. Основи економіки : навч. посіб. для інозем. слухачів підгот. від-ня / В. М. Філатов, Г. А. Островерхова ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. - 111 с.
36. Холявко Н. І. Економічна теорія: навч. посіб. / Холявко Н. І., Гонта О. І. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 218 с.

9.2. Інформаційні ресурси

<http://www.ntu.edu.ua> – сайт Національного транспортного університету

<https://zakon.rada.gov.ua> – сайт Верховної Ради України

<https://epravda.com.ua/> - сайт Економічна правда

<https://me.gov.ua/> - сайт Мінекономіки України

<http://www.ier.com.ua/ua> - сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій

<https://www.ukrstat.gov.ua/> - сайт Державної служби статистики України